

19.01.2023

8-А,В клас

Геометрія

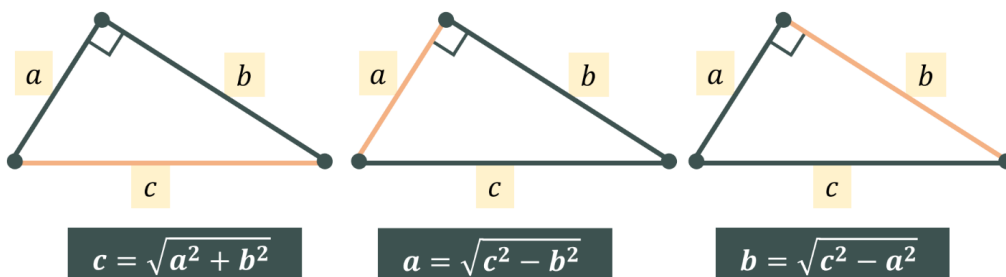
Тема: Теорема, обернена до теореми Піфагора

Мета:

- *Навчальна:* сформулювати та довести теорему, обернену до теореми Піфагора;
- *Розвиваюча:* розвивати уміння читати записи математичною мовою, виокремлювати головне, аналізувати, робити висновки;
- *Виховна:* виховувати наполегливість, допитливість, упевненість у власних силах;

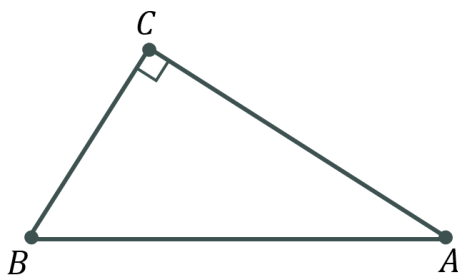
Хід уроку

$$c^2 = a^2 + b^2$$

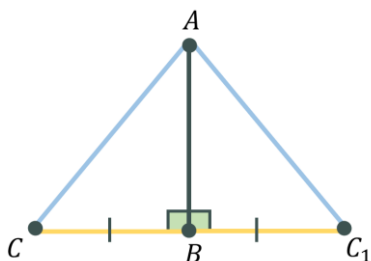

Теорема, обернена до теореми Піфагора

Якщо сума квадратів двох сторін трикутника дорівнює квадрату третьої сторони, то такий трикутник є прямокутним.

$$AC^2 + BC^2 = AB^2 \Rightarrow \angle C = 90^\circ$$

Дано:

$\triangle ABC$

$$AB^2 + BC^2 = AC^2$$

Довести: $\angle B = 90^\circ$

Доведення:

- Побудуємо $\triangle ABC_1$ так, щоб $\angle ABC_1 = 90^\circ$ і $BC = BC_1$:

$$\left. \begin{array}{l} AB^2 + BC_1^2 = AC_1^2 \text{ (за т. Піфагора)} \\ AB^2 + BC^2 = AC^2 \text{ (за умовою)} \\ BC = BC_1 \text{ (за побудовою)} \end{array} \right| \Rightarrow AC = AC_1$$

- Розглянемо $\triangle ABC$ і $\triangle ABC_1$:

$$\left. \begin{array}{l} AB - \text{спільна сторона} \\ BC = BC_1 - \text{за побудовою} \\ AC = AC_1 \text{ за доведеним} \end{array} \right| \Rightarrow \begin{array}{l} \triangle ABC = \triangle ABC_1 \\ \text{(за трьома сторонами)} \end{array}$$

$$\left. \begin{array}{l} \triangle ABC = \triangle ABC_1 \\ \text{у } \triangle ABC_1, \angle ABC_1 = 90^\circ \end{array} \right| \Rightarrow \angle ABC = \angle ABC_1 = 90^\circ$$

Доведено.

*Трійки натуральних чисел a, b, c для яких справджується рівність $a^2 + b^2 = c^2$ прийнято називати піфагоровими трійками.

Наприклад, трикутник із сторонами 3, 4 і 5 задовольняє умову «піфагорової трійки», отже він є піфагоровим трикутником, як і всі трикутники, що пропорційні числам 3, 4 і 5.

Задача 1

Визначте, чи є прямокутним трикутник зі сторонами:

*Щоб трикутник був прямокутним, має виконуватися умова $a^2 + b^2 = c^2$. Також пам'ятаємо, що гіпотенуза не може бути меншою катета.

а) 4, 5, 6

Розв'язок:

$$\left. \begin{array}{l} 4^2 + 5^2 = 16 + 25 = 41 \\ 6^2 = 36 \\ 41 \neq 36 \end{array} \right| \Rightarrow \begin{array}{l} \text{Трикутник із такими сторонами не може бути} \\ \text{прямокутним} \end{array}$$

б) 5, 12, 13

Розв'язок:

$$\left. \begin{array}{l} 5^2 + 12^2 = 25 + 144 = 169 \\ 13^2 = 169 \\ 169 = 169 \end{array} \right| \Rightarrow \begin{array}{l} \text{Трикутник із такими сторонами} \\ \text{обов'язково прямокутний} \end{array}$$

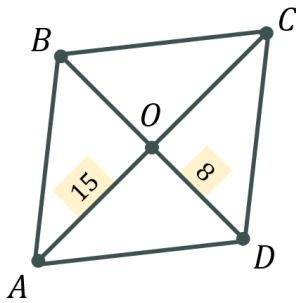
в) 2, $\sqrt{7}$, $\sqrt{13}$

Розв'язок:

$$\left. \begin{array}{l} 2^2 + (\sqrt{7})^2 = 4 + 7 = 11 \\ (\sqrt{13})^2 = 13 \\ 11 \neq 13 \end{array} \right| \Rightarrow \begin{array}{l} \text{Трикутник із такими сторонами} \\ \text{не може бути прямокутним} \end{array}$$

Задача 2

Діагоналі паралелограма дорівнюють 16 см і 30 см, а сторона – 17 см. Доведіть, що цей паралелограм є ромбом.

Дано:

$ABCD$ – паралелограм

$AC = 30$ см

$BD = 16$ см

$AD = 17$

Довести:

$ABCD$ – ромб

Доведення:

$AO = OC = 15$ см
 $BO = OD = 8$ см

за властивостями діагоналей паралелограма

- Розглянемо $\triangle AOD$:

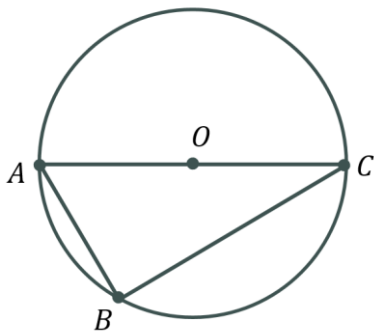
$$\left. \begin{aligned} AO^2 + OD^2 &= 15^2 + 8^2 = 225 + 64 = 289 \\ AD^2 &= 17^2 = 289 \end{aligned} \right| \Rightarrow \triangle AOD \text{ – прямокутний} \\ \angle O = 90^\circ$$

Якщо діагоналі паралелограма перпендикулярні, то цей паралелограм – ромб.

$$\left. \begin{aligned} &ABCD \text{ – паралелограм} \\ &AC \text{ і } BD \text{ – діагоналі} \\ &AC \perp BD \text{ (за доведеним } \angle AOD = 90^\circ) \end{aligned} \right| \Rightarrow ABCD \text{ – ромб}$$

Доведено.

Задача 3

На колі позначено точки A, B і C так, що $AB = 9$ см, $BC = 40$ см, $AC = 41$ см. Знайдіть радіус кола.

Дано:

$\triangle ABC$ – вписаний у коло

$AB = 9$ см

$BC = 40$ см

$AC = 41$ см

Знайти: R – ?

Розв'язок:

- За теоремою, оберненою до теореми Піфагора з'ясуємо, чи буде $\triangle ABC$ прямокутним:

$$\left. \begin{aligned} 9^2 + 40^2 &= 41^2 \\ 81 + 1600 &= 1681 \\ 1681 &= 1681 \end{aligned} \right| \Rightarrow \triangle ABC \text{ прямокутний}$$

Так як $\triangle ABC$ – прямокутний, то AC – діаметр кола, отже:

$$R = \frac{AC}{2} = \frac{41}{2} = 20,5 \text{ см}$$

Відповідь: 20,5 см

Підсумок уроку

- Яка зі сторін прямокутного трикутника є найбільшою?
- Сформулюйте теорему, обернену до теореми Піфагора?
- Який трикутник називають єгипетським?
- Які трійки чисел і трикутники називають Піфагоровими?

Домашнє завдання:

Опрацювати §18, вивчити теорему Піфагора та обернену до неї теорему.
Виконати письмово №670, 672, 674.

670. Чи є прямокутним трикутник зі сторонами:

- 1) 5; 6; 9;   2) 16; 30; 34?

671. У колі, радіус якого дорівнює 13 см, проведено хорду, завдовжки 10 см. Знайдіть відстань від центра кола до даної хорди.

672. У колі проведено хорду завдовжки 16 см. Знайдіть радіус кола, якщо відстань від центра кола до хорди дорівнює 6 см.

 673. Дві сторони прямокутного трикутника дорівнюють 5 см і 6 см. Знайдіть третю сторону (розгляньте всі випадки).

674. Дві сторони прямокутного трикутника дорівнюють 5 см і 2 см. Знайдіть третю сторону (розгляньте всі випадки).

Відправити на Human або електронну пошту smartolenka@gmail.com